

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1043 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-mayda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

“Zavur kollektor suvlarining kimyoviy tarkibi tahlili va ularni tozalash zarurati (Qoraqalpog‘iston Respublikasi misolida)”.....	20
Kungiratbay Sharipov, Ma‘ruf Nurmanov	
Forming demand and stimulating sales in Uzbekistan.....	26
Musayeva Shoirazimovna	
Членство в ВТО как драйвер развития: взгляд Узбекистана через призму опыта Вьетнама и Казахстана.....	30
Ж.Я.Нуриллаев	
Mamlakatimizda tizimli ahamiyatga molik banklarni aniqlash tartibi va ularning bank tizimi moliyaviy barqarorligiga ta'siri tahlili.....	37
Xolmamatov Farhodjon Kubaevich	
O'zbekiston respublikasida aholi bandligini ta'minlashdagi dolzarb masalalar	44
Ibragimov Elmurod Gulboynor o'g'li	
O'zbekiston respublikasida elektr energiyasi ta'minoti hajmini yalpi ichki mahsulot hajmiga ta'sirini ekonometrik tahlil qilish	48
Fayziyev Rabim Alikulovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining xizmat turlarini takomillashtirish amaliyoti	60
Umurzoqova Adiba Ochilovna	
Qishloq xo'jaligi kooperativi boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari	67
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlari umumiy hajmini prognozlashda ekonometrik modellar (yillik)	72
Qodirov Farxod Amirovich, Bo'riyeva Qundiz Muratbaevna	
Oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi tizimini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari.....	77
Mahamatova Maftuna	
Xufiyona va yashirin iqtisodiyotning amaliy tahlili o'zbekiston miqyosida.....	83
Koshanov Abdimurat Azat uli	
Soliq tizimini barqarorligini belgilovchi omillar tahlili.....	87
Nurillayev Jasurbek Davronbekovich	
Mahalliy budjetlar daromad manbalarini mustahkamlash omillari.....	92
Soatova Nodira Boboxanovna	
Bank infratuzilmasining raqamli transformatsiyasi va resurslar bazasi shakllanishi: nazariy asoslar va texnologik yondashuvlar.....	97
Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich, Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
Ichki auditning transformatsion potentsiali: tahliliy amallarni takomillashtirish orqali samaradorlikni oshirish.....	102
Misirov Akbarali Pardaboyevich, Ismoilov Asadbek Abdusamat o'g'li	
Xorijiy mamlakatlarda yashil moliyalashtirishni rivojlantirish yo'llari.....	110
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna	
Yashil moliya – iqtisodiy rivojlanish mexanizmi sifatida	117
Nodir Xidirov G'iyosaliyevich	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarning likvidliligi va moliyaviy barqarorligini ta'minlashning xorij tajribasi va uning amaliy ahamiyati	122
Bauyetdinov M.J.	
Теоретические подходы к определениям агрессии социально - экономической и политической стабильности государства как фактор повышения рекреационных потребностей	128
Алимова Райхона Баходировна	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida talabalarning metodik tayyorgarligini shakllantirish.....	139
Komilov Umidjon Normurod o'g'li, Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi	

Kichik biznes subyektlarini moliyalashtirish manbalari	143
Nematulloyev Suxrob Sobirovich	
Bir qatlamli elastik asosda joylashgan to'sinning seysmik kuchlar ta'siridagi tebranishining V.Z. Vlasov usuli asosida analitik tadqiqi	148
Kamola Xaydarova	
"Sibir daryolarining burilishi" loyihasining tarixiy va retrospektiv tahlili	153
Mahmudov Nosir Mahmudovich	
Sarguzasht turizmini rivojlanishi va sarguzasht turlarda turistlarning xavfsizligini ta'minlashda instruktor-gidlarning roli	159
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
Scientific-theoretical foundations of the use of ict in ensuring management efficiency and security in enterprises	165
Khalilov Bekzod Akhmatovich	
Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish yo'nalishlari.....	171
Mirtursunova Dinara Anvarovna	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini joriy etishni takomillashtirish yo'llari.....	175
Tangriyev Izzat Raxmatullayevich	
Qashqadaryo viloyatida eko va etno turizmni rivojlantirishning istiqbollari va iqtisodiy samaradorligi.....	181
Erkayeva Barno, Xushvaqto'v Ramziddin	
O'zbekiston bank tizimida raqamli valyutalar va yashil investitsiyalar integratsiyasini takomillashtirish	186
Nodirov Azizxon Asrorovich	
Global energiya noaniqligining o'zgaruvchanligi ekonomertik modellari	192
Bexzod Qo'ziboev	
Экоцифра: цифровизация МСП для зеленого устойчивого роста	197
С.С. Убаева	
Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish va ekologik toza hududni yo'lga qo'yishning ahamiyati	201
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
Statistika fanining shakllanish bosqichlari va rivojlanish tendensiyalari	206
Nabixodjaev Abbas Abdupattahovich, Umarova Mukaddas Abbasovna	
Hududlarning atmosferaga chiqaradigan zararli chiqindilar miqdorini sanoat mahsulotiga nisbati bo'yicha tahlili	210
Baqoyev Husan Nuriddinovich	
Qayta tiklanadigan vodorod narxлари strategiyasini o'rganish: xarajat noaniqliklarini bartaraf etish	216
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Qishloq xo'jaligini "yashil" iqtisodiyot asosida rivojlantirishga o'tishning zarurligi va mohiyati	221
Yoldoshev Mutalib Ibrohimovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda "yashil investitsiyalar" dan foydalanishning xorij tajribalari	225
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna, Rustamova Nasiba Arslanovna	
Ijtimoiy iqtisodiy ehtiyojlar va ularning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni.....	230
Raxmonova Feruza Musaqulovna	
Oliy ta'lim xizmatlarini ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotda tutgan o'rni.....	234
Mirzaxajeva Shaxzoda Shuxratovna	
Tijorat banklari muammoli kreditlarining likvidlikka ta'siri.....	240
Karshiyev Adham Anvarovich	
Kichik firmalarning raqobatbardoshligini oshirishning nazariy metodologik jihatlari.....	245
Ruzmetov Davron Ibrogimovich, Aliyev Maqsudbek Erkinovich	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy resurslaridan samarali foydalanish imkoniyatlari.....	251
Talapova Nargiza Baxriddinovna	

“Deviant xulq-atvorli o’smirlarning ijtimoiy moslashuvining psixologik xususiyatlari”	255
Saidbekova Feruza Anvarbek qizi	
Aholi daromadlarini diversifikatsiya qilishda davlat siyosatining roli va imkoniyatlari	258
Nutfullayev Shohrux Mexli o’g’li, Qurbanov Ulug’bek Erkinovich	
Анализ показателей развития зелёной химии по всему миру и в узбекистане за последние десять лет	262
Фозилова Фирангиза Комиловна	
Tijorat banklarining o’zbekiston respublikasi iqtisodiyotiga ta’siri	270
Masharipov Rasulbek Jo’rabekovich	
Biznes birlashuvda buxgalteriya hisobi va auditni takomillashtirish yo’nalishlari	273
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi, Xayitboyeva Laylo Oybekovna, Mirzarayimov Sardorbek Ravshanovich	
O’zbekiston respublikasida pul-kredit siyosatining maqsadi	277
Adilov Zuxriddin Marip o’g’li	
Qishloq xo’jaligi mahsulotlarining ishlab chiqarish va bozorlararo aloqalarining statistik o’zgarish tendensiyalari	281
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
Iqtisodiy bilimlarni shakllanishi va rivojlanishi	286
Po’latov Abdulloh Xolxo’jayevich	
Теоретические основы эффективного управления финансовыми ресурсами предприятий с государственной долей (на примере узбекистана)	291
Ахмедов Дилшод Турсункулович	
Robototexnika asoslari va maktab ta’limida qo’llanilishi	298
Tuxliyev Muslimbek Sherzod o’g’li	
Sun’iy intellektlar yordamida o’quvchilarni hayotiy faoliyat ko’nikmasini shakllantirishi	303
Mirxasilova Zulfiya Kochkarovna, Abdurahmanova Ozoda Djo’rayevna, Kurbanov Azimjon Jo’raboy o’g’li	
Levi tengsizligi uchun A.N. Kolmogorov teoremlari	316
Saypiddinov Shukrullo Sadrdinovich, Baxramov Rustamjon Qambarali o’g’li	
Rivojlanayotgan mamlakatlar bank tizimida raqamli moliyaviy texnologiyalarni joriy etish afzalliklari	320
Xodjimamedov Akmal Ashurovich, Umedov Abdullo Umedovich	
O’zbekiston respublikasining mdh mamlakatlari bilan tashqi savdo faoliyati tahlili: o’zgarish tendensiyalari va istiqbollari	326
Ilyosov Asrorjon Axrorjon o’g’li, Abdullaev Alisher Maxmudovich, Tuxtasinova Muxayyo Mirzasultonovna	
Elektron tijoratni rivojlantirishning xorij tajribasi	330
Madieva Zuxra Iskandarbekovna	
Inson resurslarini o’rganishning asosiy yondashuvlari: mohiyat-ta’rifiy tahlil	336
Bakirov Qobiljon Mamatyusupovich	
Bandlikni ta’minlashda davlat tomonidan institutsional muhit yaratishning roli	340
Dilorom Tojiboyeva, Umida Ravshanovna Anvarova	
Mamlakatimizda islom moliyasini rivojlantirish maqsad va choralari	346
Xoliyorov Xomid Boynazarovich	
Разработка экспертной системы для оценки финансового состояния предприятия	352
Tajibayeva Kizlargul Ajiniyazovna	
Farg’ona vodiysi viloyatlarida kichik biznes ko’rsatkichlarining o’zgarishi: panel regressiya tahlili	362
Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi	
O’zbekiston Respublikasida makroiqtisodiy ko’rsatkichlarni hisoblashdagi asosiy muammolar va ularning yechimlari	368
Farmonov Ilhomjon Iqboljon o’g’li	
Xorijiy tajriba asosida korxonalar innovatsion faolligini boshqarishni takomillashtirish	374
Hakimova Nozimaxon Sobirjon qizi	
Mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish	380
G’aniev Elyor Sobirjonovich	
O’zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotga o’tishning ahamiyati	386
Mirzayev Muzaffar Maxmudovich	

The role of international investments in greening and ecological rehabilitation of the aral sea region	392
Ospanova Feruza Bazarbaevna	
“Зеленое направление” совершенствования бухгалтерского учета	397
Ибрагимов Гайратжон Артикович	
Xarajatlarni kelib chiqish joylari va javobgarlik markazlari bo'yicha hisobga olishni takomillashtirish	403
Xamidova S.Ya.	
Mintaqalarni iqtisodiy rivojlantirishning metodologik asoslari va ularni takomillashtirish.....	409
Toshaliyeva Saodat Toxirovna	
O'zbekistonda kichik turar joy biznesini rivojlantirishda xorijiy tajribalar	414
Yo'ldashev Bekzodjon Sherzodjon o'g'li	
Tijorat banklarida davlat maqsadli dasturlarini moliyalashtirish yuzasidan ilmiy-nazariy qarashlar.....	419
Shodiyev Shuhrat Sunnat o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing strategiyalaridan foydalanishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	426
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Risk management in commercial banks, methodological approaches and practical implementation	433
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Jarilkapova Naubaxar Paraxat qizi	
The impact of competition on economic growth: evidence from uzbekistan's automotive industry.....	439
Saydaliyeva Dilrabo Baxriddin qizi	
Raqamli texnologiyalarning oliy talim xizmatlarini rivojlantirishdagi o'rni.....	444
Mirzaxadjayeva Shahzoda Shuxratovna	
Развитие производства сельскохозяйственной продукции путем развития цифровых технологий.....	450
Юсупов Мухиддин Соатович	
Tijorat banklarida loyihaviy moliyalashtirish risklarini boshqarish amaliyotini takomillashtirish	457
Berdiyev Akram O'ktamovich	
Iqtisodiy tarmoqlarni soliqqa tortish orqali investitsiya loyihalarini rivojlantirish.....	463
Sharipov Eldor Salohiddin o'g'li	
Iqtisodiyotda investitsiya va kredit salohiyatini bank faoliyatiga ta'siri.....	468
Ergashova Nilufar Sobirovna	
Qurilish materiallari sanoati korxonalarining raqobatbardoshlik salohiyatini boshqarishni takomillashtirish	473
Tashmukhamedova Karima Samatovna	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari va istiqbollari.....	479
Kurbanova Mohinur Xabib qizi	
Xalqaro sayohat lug'ati va uning shakllanishi.....	487
Abduaxadova Zilola Djamoliddinovna	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari va uni o'zbekiston respublikasi hisob tizimini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati.....	492
Quvvatov G'olibjon Baxtiyor o'g'li	
Kooperatsiyalarning tutgan o'rni va ahamiyati.....	501
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich	
Использование методов математического моделирования при внедрении коммерческих автоматических систем	505
Курбанова Рахима, Ахмедов Мехрохжон	
Tijorat banklari kapitalidagi davlat ulushini kamaytirish yo'llari.....	511
Vasiyev Alisher Samiyevich	
Механизмы трансформации неформального сектора в официальную экономику на основе финансовых инструментов.....	515
Кошанов Абдимурат Азат ули, Муртазаев Шахрух Коньскайлиевич	

The impact of tourism on the economy of Uzbekistan	519
Xaydarova Marjona, Muxamedboyeva Muxlisa, Umarov Kamron, Usmanova Aziza	
Mintaqada gastroturizm rivojlanishining iqtisodiy asoslari va zamonaviy tendensiyalari	525
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Tikuv-trikotaj korxonalari brend jozibadorligini oshirishning ilmiy-nazariy jihatlarini	535
O'rinov Akmaljon Axmadjonovich	
Bank tizimida hisobotlarni avtomatlashtirish texnologiyalari	542
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Engineering programs in Uzbekistan on the verge of fifth industrial revolution	547
Khasan Khankeldiyev	
Aksiyadorlik jamiyatlarining boshqaruvini yaxshilashda korporativ madaniyatning ahamiyati	551
Akramova Nazokat Israilovna	
Tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy taraqqiyotdagi o'rni	562
Amonov Mehridin Oromiddinovich	
O'zbekiston sanoat tarmoqlarida kooperatsiya asosida tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni mahalliyashtirish tizimini takomillashtirish yo'llari	572
Xalilova Sevaraxon Alijon qizi	
Moliyaviy barqarorlikning asosiy ko'rsatkichlari va ularning tahlili	578
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
Tijorat banklarining mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rnini tahlil qilish	583
Kilicheva F.B., Mengnorov A.A., Bozorova O.R.	
Bog'dorchilik tarmog'ida klasterlarni joriy qilishda yevropa tajribasini qo'llash imkoniyatlari	591
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
To'qimachilik klasterlarini boshqarishda xorijiy mamlakatlar tajribasi	598
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Barriers to tourism infrastructure development in uzbekistan: a critical analysis	605
Sarvinov Shodmonova	
Xalqaro bozorda qishloq xo'jaligi mahsulotlari raqobatbardoshligini oshirish	609
Mengnorov Almardon Abdirahmonovich	
O'zbekiston respublikasida infratuzilma loyihalarini amalga oshirishdagi risklarni boshqarish	620
Yusupova Zilola Ismoiljon qizi	
Korxonaning iqtisodiy barqarorligiga erishishning zamonaviy tendensiyalari	626
Iminova Nargizaxon Akramovna	
Qishloq joylari maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanish	631
Xamdamov Eldor Toshmurovich	
Meva-sabzavotlar eksportida transport koridorlari va vositalarini tanlash xususiyatlari	636
Yusupov Muxiddin Soatovich	
Рынок рабочей силы в узбекистане и ее воспроизводство	644
Шакиров Амаль Улугбекович, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Деньги и их функции в экономике	650
Мурадиллаев Мансур Мехроживич, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Развитие сельского хозяйства в узбекистане	654
Махмудов Алишер Мухтарович, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Инвестиции и инновации в химической промышленности узбекистана: современные тенденции и перспективы	658
Хусаинов Равшан Рахимович, Султанходжаев Аманулла Асадуллаевич	
Tijorat banklari aktivlarini boshqarishni takomillashtirish	666
Mardonova Shoxsanam Baxodirovna	
Definition of agritourism as a multifunctional development in rural areas	672
Aktamov Olimjon Abdugani ugli	
Kameral soliq tekshiruvida smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumotlar bazasida shakllanishi	680
Qurbonov Muxiddin Abdullaevich	
Проблемы регулирования государственно-частного партнерства и рекомендации по их решению (на примере безработицы в республике узбекистан)	687
С.Э. Холмуратов	

Автоматизация аудиторских процедур с использованием искусственного интеллекта.....	692
Ходжарахманова Назира Бахтияр кизи	
Past karbonli iqtisodiyotga o'tish zaruriyati va uning omillari.....	701
Valiyev Axliddin Aropitdinovich	
Yengil sanoatda zamonaviy tikuv mashina-kichik robotlarning mexanizmlarini mukammallashtirish	705
Sirojova Muxabbat Sodiq qizi, Kurbanov Fazliddin Aminovich	
Jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortish tizimining institutsional va iqtisodiy asoslari	710
Kuzieva Nargiza Ramazanovna, Bobomuratova Manzura Panji qizi	
Foyda solig'i bo'yicha bo'nak to'lovlarni to'lash tartibi	717
Yangieva N.S.	
Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini soliqlar vositasi qo'llab-quvvatlashning amaldagi holati	722
Turanboyev Boburjon Qodirjon o'g'li	
Motivation, goal-setting, and organizational performance: a case study from uzbekistan's chemical industry	726
Mamataliev Anvar Ergashevich, Bobur Urinov	
Применение искусственного интеллекта при организации налогового администрирования узбекистана	733
Н.А. Артиков	
Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish zaruriyatini keltirib chiqaruvchi omillar.....	737
Sharofiddinova Gulnoza Iloxmonovna	
Raqamli texnologiyalarning tijorat banklari samaradorligiga ta'siri	745
Maksudov Avazbek Ulug'bek o'g'li	
Suv tanqisligi sharoitida yashil iqtisodiyotni rivojlantirish asoslari	750
Qosimov Maxamatjon Sulaymanovich	
Rivojlanayotgan iqtisodiyotda raqamli va raqamli bo'lmagan korxonalar tahlili	761
Raxmonov Nodirjon Raxmonjon o'g'li	
Aholining o'rtacha umr ko'rish yoshini o'zgarishi sharoitida keksalarning ijtimoiy ta'minotiga xavflarning ortishi.....	767
Toyirov Shohboz Ziyodullo o'g'li	
Oliy ta'lim tizimida moliyaviy nazorat samaradorligini ta'minlash ichki nazorat xizmatlari	773
Xaydarov Baxrom Xolmuradovich	
Moliya bozorida xususiy banklar faolligini ta'minlash istiqbollari	777
Abduqahhorov Asilbek Ahror o'g'li	
Budjet daromadlari ijrosini ta'minlashda soliqlar hisobi va tahlilining ahamiyati	782
Abdullaev Abror Bozarboevich	
Aholi daromadini oshirish yo'llari.....	803
Shadmanov Baxodir Sherkulovich	
Tourism and regional identity in Uzbekistan: balancing heritage and development	808
Raximova Nilufar Aminovna, Abdukholikova Farida Erkinjon qizi	
O'zbekiston sanoat korxonalarning fond bozorida ishtiroki tahlil va muammolari.....	815
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
O'zbekistonda davlat-xususiy sheriklik loyihalarini moliyalashtirish va amalga oshirish tahlili	823
Karabaev Sanjar Abdusamatovich	
Globalashuv sharoitida milliy korxonalarning eksport salohiyatini boshqarish masalalari	832
Qodirov Humoyun Tolibjon o'g'li	
Бизнес-планирование и прогнозирование деятельности организации.....	836
Алимов Бехзоджон Наврузжонович	
Farg'ona vodiysida ekoturizm – kambag'allikka qarshi kurashning yangi imkoniyatlari	840
Soliyeva Nilufar Muxtorjon qizi	
Aholi turmush darajasi baholash bo'yicha dasturiy ta'minot ishlab chiqishda horij tajribasini o'rganish	844
Tursunov Farxod Baxodir o'g'li	
Mintaqa aholi turmush farovonligiga ta'sir qiluvchi omillar tasnifini ishlab chiqish.....	848
Xodjanijazov Shohruh Yuldashevich	
Xususiy oliy ta'lim muassasalari menejmentining nazariy jihatlar va o'ziga xos xususiyatlari.....	856
Karimov Ulug'bek Usmonovich	

Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	861
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	
Повышение инвестиционной привлекательности – важное условие повышения конкурентоспособности предприятий.....	865
Каримова Дилафруз Садирдин кизи	
Yevropa ittifoqi davlatlari tijorat banklarining soliq to'lovlarini amalga oshirish tartibi	870
Komolov Odiljon Sayfidinovich	
Boshqaruvda innovatsiyalarni hisobga olgan holda agrokorxonalarni davlat tomonidan rag'batlantirishning zamonaviy yondashuvlari	878
Shaniyazova Zamira	
Практические аспекты применения статистических методов контроля качества на предприятиях.....	883
Усманов Илхом Ачилович, Усманов Фарзод Шохрухович	
Yashil iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy o'sishning yangi paradigmalarini shakllantirish: nazariy asoslar va amaliy talqinlar.....	891
Alimova Guzal Abduraximovna	
Xizmat ko'rsatish korxonalari faoliyati samaradorlik ko'rsatkichlarining nazariy va metodologik tahlili	895
Qo'ziyoyev Boxodir Azzamboy o'g'li	
Kutubxonalarda raqamli iqtisodiyot sharoitida biznes-modellarni ishlab chiqish.....	900
Ernaqulov Sunnatillo Nurali o'g'li	
To'g'ridan-to'g'ri sug'urtalash operatsiyalari bo'yicha xarajatlarni xalqaro standartlar asosida hisob va hisobotda aks ettirish uslubi-yatini takomillashtirish	905
X.A.Raximov	
Kameral soliq tekshiruvda smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumotlar bazasida shakllanishi.....	910
Ergashev Uyg'un Jabborovich	
Obligatsiya moliya bozori instrumenti sifatida, milliy obligatsiyalar bozori	916
Avezov Ibrohim Ilxomovich, Yaxshiboyev Jahongir Abdualimovich	
Barqaror rivojlanish doirasida ekologik, ijtimoiy va korporativ boshqaruv (ESG) ko'rsatkichlarining yashil texnologiyalar innovatsiyasiga ta'sirini baholash.....	921
Meliqo'zieva Dilrabo Muxitdin qizi	
Yashil iqtisodiyot – barqaror taraqqiyotga olib boruvchi yo'l.....	925
Xalilova Aziza Rustamovna	
Научно-теоретические основы экономической и эколого-экономической эффективности предприятий горнодобывающей промышленности.....	930
Раматов Зафарбек Жуманиязович	
Xitoyda eksport faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari.....	938
D.E.Qarshiev	
Kichik sanoat zonalarida investitsion jozibadorlikni oshirishni investitsion faollikka ta'siri.....	943
Mannapova Shaxnoza Elshodovna	
Mahalla institutining samaradorligi tahlili: so'rovnomaga yondashuvi	947
Bahriddinov Viqorjon Akbar o'g'li	
Формирование человеческого капитала в условиях демографических изменений: опыт и перспективы для узбекистана.....	955
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
Farmasevtika kompaniyalari raqobatbardoshligini oshirishda marketing strategiyalaridan foydalanish yo'nalishlari	962
Baxrombek Bobojonov	
“Hududlarda sug'urtaga bo'lgan talabning ekonometrik tahlili”	967
Bekberganova Mohira Ravshonbekovna	
O'zbekiston va xalqaro amaliyotda raqamli marketing vositalaridan foydalanish: muammolar va yechimlar	973
Uzoqova Dilnoza Yusuf qizi	
Условия эксплуатации и экологическая безопасность автотранспортной системы на основе энергосберегающих технологий	978
Мамасалиева Мукаддас Ибадуллаевна	
O'zbekiston tibbiyot muassasalarida moliyaviy resurslardan foydalanishda xorijiy tajribalarni qo'llash.....	982
Elmurodov G'ayratjon Abdumurodovich	

Buxgalteriya hisobining samaradorligini oshirish yo'llarida zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar	987
Sattorov Mirjahon	
Особенности маркетинговых стратегий в условиях ограниченных ресурсов и узкой потребительской аудитории	991
Дебердиев Анвар	
DEbitorlik va kreditorlik qarzlarini rejalashtirish masalalari.....	995
Tulovov Erkinjon To'liqin o'g'li, Ibragimova Iroda Rashid qizi	
Инвестиционная программа узбекистана по привлечению иностранных инвестиций	1000
Камилова Наргиза Абдукахоровна, Бекмуратов Шухрат Даулетмуратович	
Turistik mahsulotni shakllantirishda turistlar hayoti xavfsizligini ta'minlash.....	1005
Raxmonov Siyovush Turob o'g'li	
Uglerodsiz energiyaga o'tishda o'zbekistonning yashil strategiya yo'l xaritasining integratsiyasi va ta'siri.....	1011
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Цифровая устойчивость регионов: применение аналитики больших данных для оценки и управления экологическими рисками	1016
Маликов Шохрух Шокирович, Камалов Шухрат Камалович	
Разработка риск-ориентированной модели внутреннего контроля предприятия на этапе планирования налогов в условиях дистанционного налогового мониторинга	1024
Галеева Н.Н., Э.А.Халикова, Абдусаломова Гулчеҳра Мирзо кизи	
Анализ результатов инструментальных методов исследований у детей с врожденными пороками сердца	1029
Мухаммадиева Лола Атамурадовна	
Barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda monetar omillardan samarali foydalanish yo'nalishlari.....	1036
Uskenbaeva Dilnoza Boxodir qizi	

BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA MONETAR OMILLARDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'NALISHLARI

Uskenbaeva Dilnoza Boxodir qizi

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti

Iqtisodiyot fakulteti iqtisodiyot nazariyasi kafedrası tayanch doktoranti

Ye-mail: bustanova99@bk.ru

ORCID: 0000 0002 9229 1604

Annotatsiya: Ushbu ilmiy tahliliy maqolada O'zbekiston Respublikasida 1991–2024-yillar davomida qayta moliyalash stavkasi (asosiy stavka)ning iqtisodiyot va inflyatsiya jarayonlariga ta'siri ko'rib chiqilgan. Maqola Markaziy bankning asosiy stavkasi iqtisodiy o'sishga va inflyatsiyaga ta'sir ko'rsatuvchi muhim monetar instrument ekanini ilmiy asosda yoritadi hamda 30 yillik statistik dinamika asosida mamlakatdagi pul-kredit siyosatining evolyutsiyasini namoyon etadi.

Kaliit so'zlar: asosiy stavka, qayta moliyalash stavkasi, inflyatsiya, YaIM o'sishi, monetar siyosat, pul-kredit siyosati, inflyatsion targetlash, iqtisodiy faollik, foiz siyosati, makroiqtisodiy barqarorlik, Markaziy bank, O'zbekiston iqtisodiyoti.

Abstract: This scientific-analytical article examines the impact of the refinancing rate (key rate) on the economy and inflation processes in the Republic of Uzbekistan for the period 1991–2024. The article scientifically demonstrates that the key rate of the central bank is the main monetary instrument affecting economic growth and inflation, and shows the evolution of monetary policy in the country through 30-year statistical dynamics.

Key words: key rate, refinancing rate, inflation, GDP growth, monetary policy, monetary policy, inflation targeting, economic activity, interest rate policy, macroeconomic stability, Central Bank, economy of Uzbekistan.

Аннотация: В данной научно-аналитической статье рассматривается влияние ставки рефинансирования (ключевой ставки) на экономику и инфляционные процессы в Республике Узбекистан за период 1991–2024 гг. В статье научно доказано, что ключевая ставка центрального банка является основным денежно-кредитным инструментом, влияющим на экономический рост и инфляцию, и показана эволюция денежно-кредитной политики в стране через 30-летнюю статистическую динамику.

Ключевые слова: ключевая ставка, ставка рефинансирования, инфляция, рост ВВП, денежно-кредитная политика, денежно-кредитная политика, таргетирование инфляции, экономическая активность, процентная политика, макроэкономическая стабильность, Центральный банк, экономика Узбекистана.

KIRISH

Barqaror iqtisodiy o'sish har qanday davlatning strategik maqsadlaridan biri bo'lib, uzoq muddatli taraqqiyot va aholi farovonligini ta'minlaydi. Iqtisodiy o'sishning barqarorligi, ya'ni yilma-yil yuqori sur'atlarda va uzluksiz davom etishi, avvalo makroiqtisodiy barqarorlikka bog'liq. Makroiqtisodiy barqarorlikning eng muhim shartlaridan biri – pul muomalasidagi barqarorlik va mutanosiblikdir.

Pul muomalasi (ya'ni iqtisodiyotdagi pul massasining aylanishi) tartibli bo'lmasa, iqtisodiy jarayonlarda nomutanosibliklar yuzaga keladi: pulning ortiqcha emissiyasi va haddan tashqari aylanishi inflyatsiyani kuchaytiradi, pulning tanqis bo'lishi esa xo'jalik yurituvchi sub'yektlar faoliyatini cheklab, umumiy iqtisodiy faollikni susaytiradi. Shu sababli, pul muomalasi bilan bog'liq jarayonlarni samarali tartibga solish orqali iqtisodiy o'sish sur'atlarining barqarorligini ta'minlash dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi.

O'zbekiston misolida bu muammo alohida ahamiyat kasb etadi. Mamlakatimiz mustaqillikka erishganidan so'ng, bozor iqtisodiyotiga bosqichma-bosqich o'tish davrida, avvalo makroiqtisodiy barqarorlikka erishishga, shu jumladan inflyatsiyani jilovlashga alohida e'tibor qaratildi. So'nggi yillarda esa tub iqtisodiy islohotlar sharoitida iqtisodiy o'sish sur'atlarini yuqori darajada ushlab turish bilan birga, inflyatsiyani pasaytirish va pul-kredit siyosatini takomillashtirish vazifalari kun tartibiga chiqdi.

Davlatimiz rahbariyati inflyatsiya darajasini pasaytirishni aholi turmush darajasini oshirish va barqaror o'sish uchun zaruriy shart deb hisoblamogda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Monetar siyosatning iqtisodiy o'sishga ta'siri masalasi iqtisodiy adabiyotlarda keng muhokama qilingan. Quyida keltirilgan adabiyotlar monetar siyosat va iqtisodiy o'sish mavzusining turli jihatlarini yoritadi.

J. M. Keynes (1936) – "Bandlik, foiz va pulning umumiy nazariyasi". Keynes o'zining mashhur asarida bozor iqtisodiyotini davlat tomonidan tartibga solish zarurligini asoslab bergan. Uning nazariyasiga ko'ra, umumiy talabni rag'batlantirish va foiz stavkalariga ta'sir ko'rsatish orqali iqtisodiy o'sishga erishish mumkin. Bu asar zamonaviy makroiqtisodiy siyosat, jumladan, monetar siyosat tamoyillariga nazariy poydevor yaratgan¹.

Milton Fridman va A. Shvars (1963) – "AQShning 1867–1960-yillardagi pul tarixi". M. Fridman 20-asr o'rtalarida monetarizm asoschilaridan biri bo'lib, uning asarlari pul taklifi va inflyatsiya o'rtasidagi bog'liqlikni chuqur tahlil qilgan. Xususan, Fridman va Shvarsning ushbu tarixiy tadqiqotida monetar konsepsiya o'zining ishonchli tasdig'ini topgan – muomaladagi pul massasini noto'g'ri boshqarish iqtisodiy inqirozlarga sabab bo'lishi mumkinligi ko'rsatib berilgan. Monetaristlar Fridman rahnamoligida pul massasi bilan tovar hajmi o'rtasidagi mutanosiblikni saqlash orqali barqaror o'sish mexanizmlarini yaratish mumkin, deb hisoblaydilar. Ularning nazariyasi fiskal siyosat o'rniga faol pul-kredit siyosatiga tayanishni taklif qiladi va bu g'oyalar keyinchalik rivojlangan davlatlarda samarali qo'llanilgan².

F. S. Mishkin (2019) – "The Economics of Money, Banking, and Financial Markets". Jahon akademik doirasida keng tanilgan ushbu darslik monetar siyosatning zamonaviy nazariya va amaliyotini qamrab oladi. Mishkin markaziy banklar faoliyati, pul-kredit vositalari va ularning iqtisodiyotga ta'sir mexanizmlarini atroflicha yoritib bergan. Xususan, kitobda monetar siyosatning inflyatsiya va iqtisodiy sikllarga ta'siri, markaziy bankning mustaqilligi hamda tarkibiy islohotlar muhimligi kabi masalalar muhokama qilingan. Bu asar monetar siyosat bo'yicha fundamental bilim manbai sifatida xizmat qilmoqda³.

M. T. Yaxshieva (2019) – "Monetar siyosat nazariyasi". O'zbekistonlik iqtisodchi M. T. Yaxshieva tomonidan yozilgan o'quv qo'llanma monetar siyosatning ilmiy-nazariy asoslarini mahalliy tilda bayon etuvchi muhim manbadir. Ushbu asarda pul-kredit siyosati maqsadlari, asosiy instrumentlari va ularning iqtisodiyotga ta'sir qilish mexanizmi tizimli bayon qilingan. Mahalliy sharoitda yozilgani bois, asar o'zbek tilida monetar tushunchalarni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi va mavzudagi nazariy bilimlarni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi⁴.

Sheyla Peyj (1993) – "Monetary Policy in Developing Countries". Mazkur ingliz tilidagi fundamental tadqiqot rivojlanayotgan mamlakatlarda pul-kredit siyosatini yuritishga doir o'ziga xos muammo va yechimlarni tahlil qiladi. Muallif qisqa muddatli makroiqtisodiy barqarorlash va uzoq muddatli tuzilmasozlik sharoitida monetar siyosatdan foydalanish tajribasini tanqidiy ko'rib chiqadi. Asarning muhim jihati shundaki, u monetar siyosat va moliyaviy sektorning rivojlanishi o'rtasidagi o'zaro ta'sirni keng kontekstda (Osiyo va Afrika mamlakatlari misolida) o'rgangan⁵.

A. A. Gurevich (2001) – "Monetar siyosat: nazariya va amaliyot"⁶ va A. V. Tixonov (2010) – "Rossiyada monetar siyosat"⁷. Bu ikki rus olimining asarlari rivojlanayotgan va tranzit iqtisodiyotlardagi pul-kredit siyosati tajribasini o'rganishda ahamiyatlidir. Gurevich o'z kitobida monetar siyosat nazariyasi va uning globallashtirish davridagi amaliy jihatlarini yoritgan bo'lib, monetar siyosatning barqaror iqtisodiyotga ta'siri masalalariga e'tibor qaratadi. Tixonov esa Rossiya misolida Markaziy bankning pul-kredit siyosati evolyutsiyasini tahlil qilib, uning zamonaviy holati va milliy iqtisodiyotga ta'sirini ko'rsatib bergan. Mazkur tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, rivojlanayotgan davlatlarda monetar siyosat yuritishning o'ziga xos sharoitlari mavjud: masalan, moliya bozorlarining chuqur emasligi, tashqi sharoitlarga yuqori sezuvchanlik va Markaziy bank mustaqilligini ta'minlash lozimligi. Gurevich

1 Keynes J.M. "The General Theory of Employment, Interest and Money". London: Macmillan, 1936 – (Ўзбекча: "Бандлик, фоиз ва пулнинг умумий назарияси").

2 Friedman M. & Schwartz A. "A Monetary History of the United States, 1867–1960". Princeton University Press, 1963 (2020 нашри) – 860 б.

3 Mishkin F.S. "The Economics of Money, Banking, and Financial Markets". New York: Pearson Education, 2019 – 736 p.

4 Яхшиева М.Т. "Монетар сиёсат назарияси". – Тошкент: ТДИУ нашриёти, 2019 – 95 б.

5 Page S. "Monetary Policy in Developing Countries". – London: Routledge, 1993 – 368 p.

6 Gurevich A.A. "Монетар сиёсат: назария ва амалиёт". – Москва, 2001

7 Tikhonov A.V. "Россияда монетар сиёсат". – Москва, 2010

va Tixonovning xulosalariga ko'ra, bunday davlatlarda monetar siyosat samaradorligi ko'p jihatdan moliyaviy sektorni rivojlantirish, bank tizimini mustahkamlash va xalqaro standartlarga moslashuvchan tarzda siyosat yuritishga bog'liqdir.

Sh. A. Nurmuxamedov (2021) – “O'zbekistonda monetar siyosat va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash strategiyasi”. Iqtisod fanlari doktori Sh. A. Nurmuxamedovning mazkur monografiyasi O'zbekiston sharoitida pul-kredit siyosati va makroiqtisodiy barqarorlik mavzusini kompleks yoritgan ilmiy ishdur. Muallif Markaziy bank tomonidan amalga oshirilayotgan monetar siyosatning iqtisodiy barqarorlikka ta'sirini tahlil qilgan va milliy shart-sharoitlarda monetar siyosatning ustuvor maqsadlarini belgilab bergan. Nurmuxamedov ta'kidlashicha, O'zbekiston iqtisodiyotida monetar siyosatning asosiy maqsadi inflyatsiyani nazorat qilish, pul massasini tartibga solish va iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlashdan iboratdir. Asarda shuningdek, Markaziy bank instrumentlarini milliy iqtisodiyotga moslashuvchan qo'llash hamda tijorat banklari faoliyatini monetar maqsadlarga yo'naltirish bo'yicha strategik yo'nalishlar bayon etilgan. Bu manba mavzudagi mahalliy strategiya va siyosiy tavsiyalarni tushunish uchun asosiy ahamiyatga ega⁸.

D. S. Ergashev (2023) – “Monetar siyosat vositalarining iqtisodiyotga ta'sirini kuchaytirish yo'llari”. Iqtisod fanlari nomzodi D. S. Ergashev o'z tadqiqot ishlarida O'zbekistondagi monetar siyosat instrumentlarining samaradorligini oshirish masalalarini o'rgangan. U qayta moliyalashtirish stavkasi, majburiy zaxira normasi, valyuta kursini tartibga solish kabi vositalarning iqtisodiy o'sishga ta'sirini tahlil qilib, ularni samarali qo'llash shartlarini ko'rsatib bergan. Muallifning xulosasiga ko'ra, milliy iqtisodiyotda pul-kredit siyosati samaradorligini oshirish uchun moliya bozori infratuzilmasini rivojlantirish va Markaziy bank mustaqilligini ta'minlash juda muhim. Shuningdek, Ergashev tijorat banklarining likvidlikni boshqarishida monetar siyosatga moslashuvchanligi bo'yicha tavsiyalar bergan (uning 2023-yilgi asarida tijorat banklari faoliyati misolida). Mazkur manba O'zbekistonda pul-kredit mexanizmlarini takomillashtirishga qaratilgan amaliy takliflari bilan mavzuda dolzarb hisoblanadi⁹.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot ishida statistik, taqqoslash, guruhlash, tahlil va sintez, iqtisodiy tahlil, abstrakt-mantiqiy tahlil, analitik tahlil hamda iqtisodiy-matematik usullardan foydalanildi. Ma'lumotlar qiyosiy tahlil qilinib, iqtisodiy o'sishni ta'minlashda monetar omillarning rolini kengroq va aniqroq yoritib berishga harakat qilindi. Natijada muammolarni tezkorlik bilan aniqlash va ularga tegishli, ilmiy asoslangan takliflar berish hamda mushohada qilish asosida ilmiy xulosalarga kelindi. Tadqiqot ob'ekti sifatida mamlakatimiz YalM hajmi, qayta moliyalash stavkasi va inflyatsiya sur'atlari asosiy indikatorlar sifatida tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qayta moliyalash stavkasi – Markaziy bankning iqtisodiyotdagi asosiy foiz siyosati hisoblanib, u orqali pul-kredit sharoitlari tartibga solinadi. Markaziy bank inflyatsion targetlash rejimi doirasida aynan ushbu stavkani asosiy instrument sifatida qo'llaydi va uning o'zgarishi inflyatsiya darajasiga hamda iqtisodiy faollikka sezilarli ta'sir ko'rsatadi¹⁰. Aslida, Markaziy bankning asosiy stavkasiga o'zgarish kiritilishi orqali mamlakatda narxlar barqarorligini ta'minlash uchun zarur shart-sharoitlar yaratiladi. Masalan, inflyatsiya oshib ketganda Markaziy bank asosiy stavkani ko'tarishi, aksincha, inflyatsiya pasayganda stavkani pasaytirishi mumkin.

Ilmiy tahlillar ko'rsatishicha, asosiy stavka 1 foizga pasaytirilganda, mamlakat YalM o'sishi bazaviy ssenariyga nisbatan 0,55 foizga tezlashishi mumkinligi ta'kidlanadi. Demak, qayta moliyalash stavkasi ma'lum darajada iqtisodiy o'sish sur'atlariga ta'sir qilsa-da, uning asosiy vazifasi inflyatsiyani nazorat qilishdan iboratdir.

O'zbekiston mustaqillikka erishgach, 1991-yildan boshlab iqtisodiyot va pul-kredit (monetar) siyosat jarayonlari turli bosqichlarni bosib o'tdi. Ushbu davrni shartli ravishda ikki asosiy bosqichga ajratish mumkin: 1991–2005-yillar (o'tish davri va makroiqtisodiy barqarorlashtirish) hamda 2006–2024-yillar (barqaror o'sish va islohotlar davri).

O'zbekiston mustaqilligining ilk yillarida pul-kredit siyosati sharoitida qayta moliyalash stavkasi iqtisodiyotdagi baland inflyatsiyaga javoban keskin yuqori darajalarda belgilangan. Xususan, 1995-yil boshlarida inflyatsiya haddan tashqari tezlashib, yillik ko'rsatkichi 300 foizdan oshgan va shu davrda qayta moliyalash stavkasi maksimal 300% darajaga chiqarilgan edi. Bu O'zbekiston tarixida rekord daraja bo'lib, aynan 1995-yilning fevral–mart oylarida asosiy stavka 300 foizga yetganligi qayd etilgan¹¹. Natijada, ushbu qattiq monetar siyosat

8 Nurmuxamedov Sh.A. “Ўзбекистонда монетар сиёсат ва иқтисодий барқарорликни таъминлаш стратегияси”. – Тошкент: Иқтисодиёт, 2021 – 228 б.

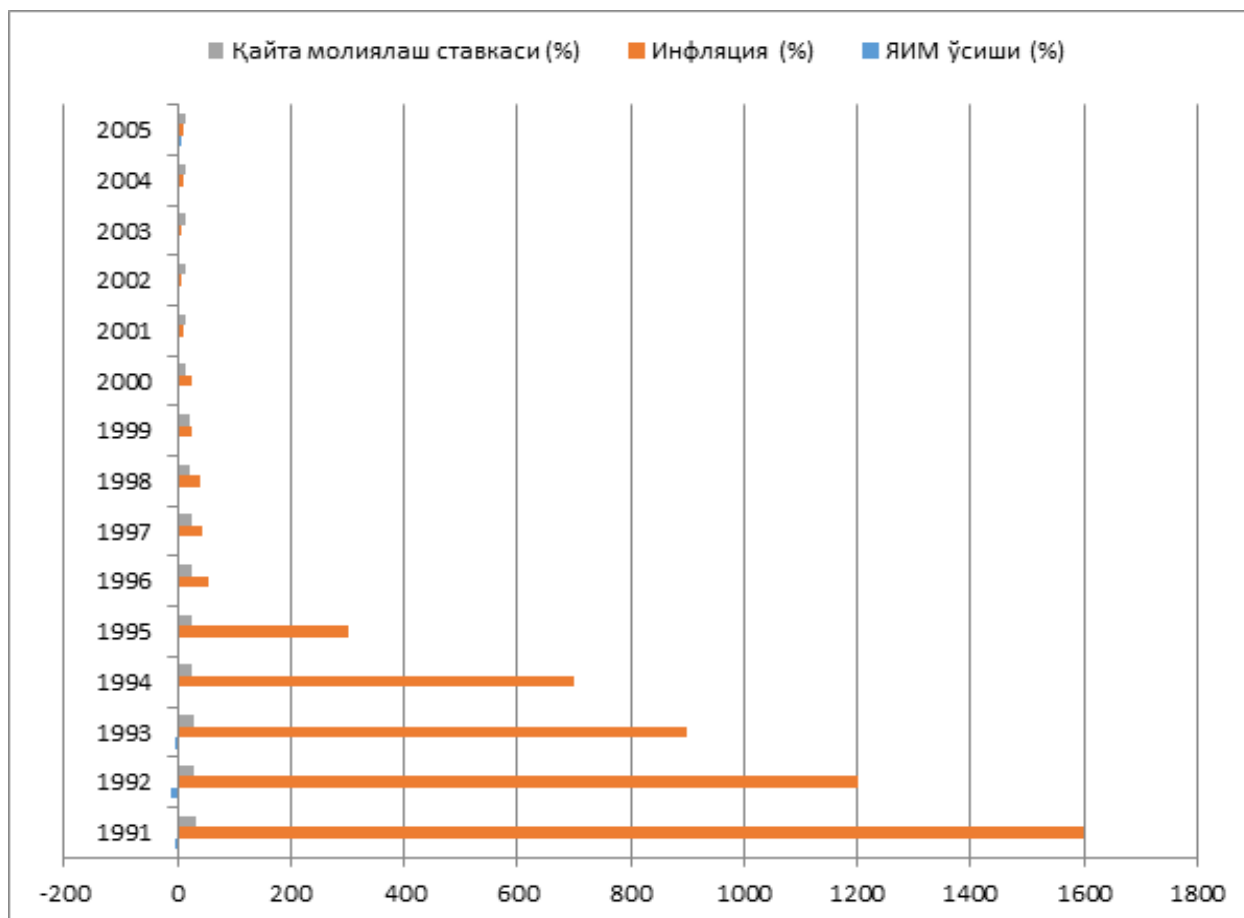
9 Ergashev D.S. “Монетар сиёсат воситаларининг иқтисодиётга таъсирини кучайтириш йўллари”. – Тошкент: Фан, 2023 – 192 б.

10 Маманазаров А.А. ва бошқ. “Қайта молиялаш ставкаси билан ЯИМ ўсиш суръатлари ўзгариши таҳлили”

11 www.stat.uz- Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси расмий сайти.

inflyatsiyani jilovlashga xizmat qildi, biroq shu bilan birga iqtisodiy faollikning pasayib ketgani ham kuzatildi (1-rasm).

1-rasm. 1991–2005 yillarda YaIM, qayta moliyalash stavkasi va inflyatsiya darajasining o'zgarish dinamikasi¹²

Yuqoridagi grafik asosida ta'kidlash joizki, o'tish davrining dastlabki yillarida – 1991–1995-yillar oralig'ida – respublika YaIM hajmi keskin qisqardi va faqat 1996-yildan boshlab iqtisodiyot tiklana boshladi. 1994-yilda inflyatsiyaning yillik darajasi 1568 % ga yetib, tarixiy maksimum qayd etilganligi mazkur davrdagi pul qadrsizlanishining yaqqol dalilidir. Bunday vaziyatda qayta moliyalash stavkasi ham 1994-yilda 225–250 % atrofida belgilanib, 1995-yilning mart oyida 300 % gacha oshirilgani, asosan, inflyatsiyani jilovlashga qaratilgan chora edi. Shuningdek, yuqori foiz stavkasi orqali iqtisodiyotdagi ortiqcha pul massasini tortish va pul aylanish tezligini sekinlashtirishga urinildi.

1991–2000-yillardagi iqtisodiy siyosatdagi o'zgarishlar, inflyatsiyani nazorat qilish choralari va ichki talabning o'sishi qayta moliyalash stavkasi hamda YaIM o'sishiga salmoqli ta'sir ko'rsatgan. Bu tendensiyalar iqtisodiy islohotlar, valyuta siyosati va tashqi iqtisodiy muhit bilan chambarchas bog'liq bo'lgan.

1990-yillar oxiriga kelib, pul-kredit siyosati nisbatan qat'iyalashtirilib, inflyatsiyani pasaytirishga erishildi. 1996-yilda qayta moliyalash stavkasi 84 % dan yili oxiriga borib 48 % ga tushirilgan, inflyatsiya esa shu yili 54 % atrofida qayd etilgan edi. Keyinchalik, 1997–2001-yillarda inflyatsiya sur'ati yillik 20–30 % atrofida saqlanib turdi va shu davr mobaynida Markaziy bank asosiy stavkani bosqichma-bosqich pasaytirib bordi. Jumladan, 1997-yilda 40 % dan 30 % ga tushirilgan mazkur stavka 2000-yillar boshiga kelib 24–30 % diapazonida bo'ldi.

2001–2005-yillar oralig'ida esa qayta moliyalash stavkasining pasaytirilishi iqtisodiy faollikning tiklanishiga xizmat qildi va YaIM o'sishida barqarorlashuv tendensiyalari kuzatildi. Ushbu davrda davlat tomonidan pul-kredit siyosatini nisbatan yumshatish inflyatsiya darajasiga keskin salbiy ta'sir ko'rsatmadi. Aksincha, ichki bozorda raqobatbardoshlik va sarmoya jalb qilish imkoniyatlari kengaydi.

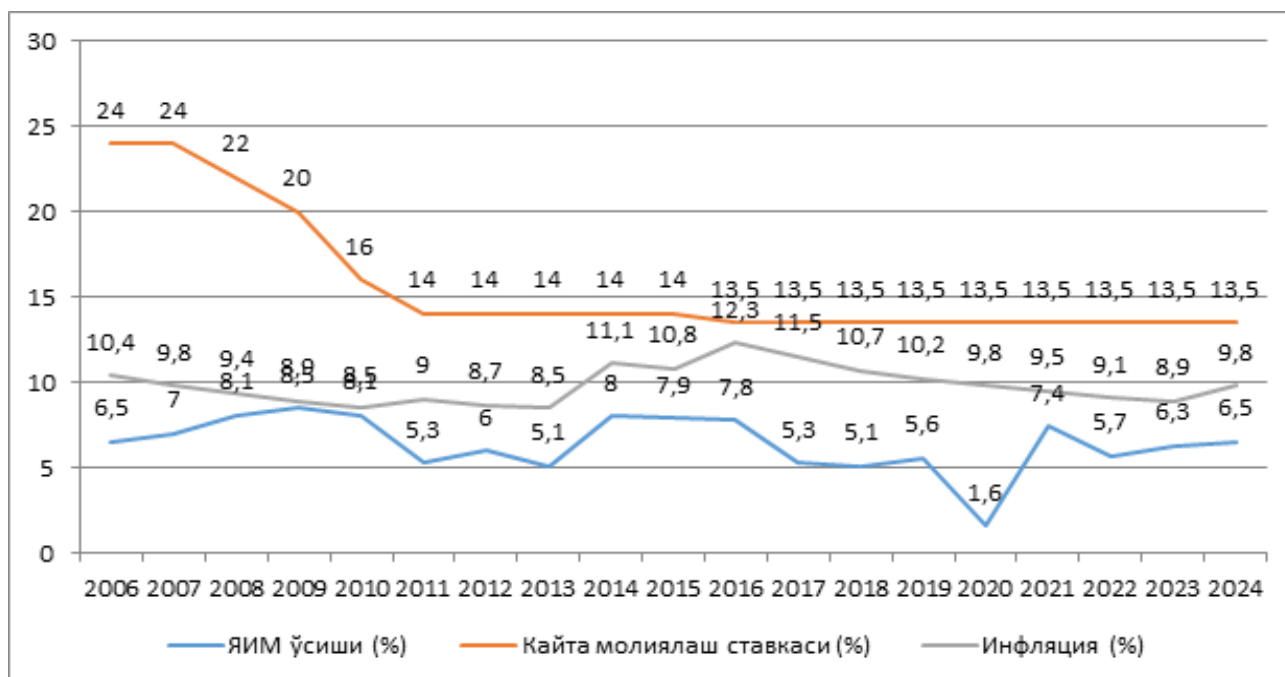
2005-yilga kelib, YaIM o'sishi 7 % ga yaqinlashdi, inflyatsiya rasman ikki raqamli ko'rsatkichdan bir raqamligiga tushdi (2004-yilda 7,3 %, 2005-yilda 10,7 % bo'ldi), qayta moliyalash stavkasi esa nisbatan pasaytirilsa-da, hanzu yuqori darajada edi (o'rtacha 15–16 % yoki real hisobda musbat darajada saqlanib

12 Ўзбекистон Республикаси Марказий банки маълумотлари (cbi.uz) – Асосий ставка ва инфляция бўйича статистика

qoldi). Bu davrda pul-kredit siyosati asosan pul bazasini qat'iy nazorat qilish va milliy valyuta kursini ilmiy tarzda parvarishlashga qaratildi.

2006-yildan boshlab O'zbekiston iqtisodiyotida yuqori va barqaror o'sish davri kuzatildi. Unda asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga nazar soladigan bo'lsak, inflyatsiyani pasaytirish va YalMni oshirish choralari ko'rilgani ma'lum bo'ladi (2-rasm).

2-rasm. 2006-2024 yillarda YalM, qayta moliyalash stavkasi va inflyatsiya darajasining o'zgarish dinamikasi¹³

Yuqoridagi grafik ma'lumotlarini tahlil qiladigan bo'lsak, 2006–2015-yillarda rasmiy YalM o'sishi yiliga o'rtacha 7–8 % ni tashkil etdi (masalan, 2007-yil – 9,5 %, 2011-yil – 7,5 %, 2015-yil – 7,2 %). 2008–2009-yillardagi jahon moliyaviy inqirozi sharoitida ham O'zbekiston iqtisodiyoti yuqori sur'atlarda o'sishda davom etdi – 2008-yilda 9,0 % va 2009-yilda 8,1 % o'sish qayd etildi. Bunda davlat tomonidan iqtisodiyotni rag'batlantiruvchi choralar (xususan, budget mablag'lari hisobiga investitsiya loyihalarini moliyalashtirish, import o'rnini bosish dasturlari) muhim rol o'ynagan. Shu yillarda amalda bo'lgan qat'iy valyuta nazorati va eksportdan tushgan daromadlarni markazlashtirish amaliyoti xavflarni ma'lum darajada cheklab, ichki bozorni tashqi shoklardan himoya qildi.

2010-yillarga kelib, tarmoqlararo diversifikatsiya va xizmatlar sohasining o'sishi natijasida o'sish manbalari kengaydi – sanoat, qurilish va servis jabhalari YalM o'sishiga salmoqli hissa qo'sha boshladi. 2011-yili 9 % ga yaqin iqtisodiy o'sish qayd etilib, mehnat mahsuldorligi ham oshgani ta'kidlanadi.

Yuqori sur'atdagi o'sish davom etar ekan, 2017-yil mamlakat iqtisodiyotida yangi bosqich – islohotlar va ochiqlik davri boshlandi. 2017-yilning sentyabrida milliy valyuta – so'm – erkin konvertatsiyaga o'tkazildi, natijada valyuta kursi bir necha barobar devalvatsiyaga uchradi. Bu o'zgarishlar 2017-yilda real YalM o'sish sur'atining rasman 4,4 % gacha sekinlashishiga olib keldi. Valyuta siyosatining erkinlashuvi va narxlarni tartibga solishning qisqarishi inflyatsiya bosimini oshirdi – 2017–2018-yillarda rasmiy inflyatsiya mos ravishda 12,5 % va 17,5 % ni tashkil etdi (oldingi yillarda bu ko'rsatkich 5–8 % atrofida bo'lgan).

Shu bois Markaziy bank 2017-yildan boshlab pul-kredit siyosati rejimini tubdan o'zgartirdi: inflyatsiyani nishonga olish tamoyili joriy etildi, qayta moliyalash stavkasi esa asosiy monetar instrument sifatida faol qo'llana boshlandi. 2018-yilda qayta moliyalash stavkasi 14 % etib belgilandi va inflyatsiyani pasaytirishga xizmat qildi.

2019-yildan boshlab "asosiy stavka" tushunchasi kiritilib, uni Markaziy bank Boshqaruvi tomonidan yil davomida bir necha marotaba qayta ko'rib chiqish amaliyoti yo'lga qo'yildi. Bu o'zgarishlar natijasida inflyatsiya sur'ati pasayishga muvaffaq bo'ldi – 2019-yilda 14,5 %, 2020-yilda 12,9 %, 2021-yilda esa 10 % dan pastroq darajada qayd etildi.

Yaqin 2020–2023-yillarda global iqtisodiy o'zgarishlar O'zbekistonga ham sezilarli ta'sir ko'rsatdi. 2020-yil COVID-19 pandemiyasi sababli YalM o'sishi keskin sekinlashib, atigi 2,0 % ni tashkil etdi. Bunda karantin cheklavlari va tashqi savdoning pasayishi hal qiluvchi omil bo'ldi. Shu bilan birga, inflyatsiya darajasi

13 Ўзбекистон Республикаси Марказий банки маълумотлари (cbu.uz) – Асосий ставка ва инфляция бўйича статистика

yuqori darajada saqlanib qoldi, chunki pandemiyaga qarshi kurash choralari doirasida pul-kredit siyosati yengillashtirilmadi – aksincha, Markaziy bank inflyatsiyani tahdid deb baholab, qayta moliyalash stavkasi darajasini saqlab qoldi (2020-yil davomida asosiy stavka 14 % atrofida bo'ldi).

2021-yilda iqtisodiy faollik tez tiklanib, YaIM 7,4 % ga o'sdi. 2022-yilda geosiyosiy vaziyat (Rossiya–Ukraina nizosi) va tashqi bozorlardagi beqarorliklarga qaramay, O'zbekiston iqtisodiyoti 5,7 % o'sishga erishdi. 2023-yil yakunlari bo'yicha rasmiy o'sish 6 % atrofida bo'lishi kutilmoqda, inflyatsiya esa Markaziy bankning qat'iy siyosati natijasida pasaya bordi – 2022-yil oxirida 12,3 % dan 2024-yil boshida 8 % ga tushdi. Bu Markaziy bankning yuqori real foiz stavkasini saqlagan holda inflyatsion bosimni kamaytirganini ko'rsatadi.

2023-yilga kelib rasmiy iqtisodiy o'sish sur'ati 6 % atrofida kuzatildi (yashirin sektor mavjud bo'lgan sharoitda bu ham yuqori ko'rsatkich), inflyatsiya esa tarkibiy islohotlar va tashqi omillar ta'sirida biroz oshib, 10 % yaqinida bo'ldi. Markaziy bank asosiy stavkasi esa 14 % darajada saqlanib, inflyatsiyadan yuqori – ya'ni real foiz musbat – holatda bo'ldi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqorida keltirilgan tahliliy ma'lumotlar asosida quyidagi ilmiy xulosalar va amaliy tavsiyalarni bayon etish mumkin.

Birinchidan, qayta moliyalash stavkasi va YaIM o'rtasida qisqa muddatli teskari bog'liqlik mavjud. O'zbekiston misolida foiz stavkasi oshgan davrlarda iqtisodiy o'sish susaygan, stavka pasaygan davrlarda esa o'sish sur'atlari tezlashgani kuzatilgan. Bu holat inflyatsiya va boshqa makroiqtisodiy omillar orqali bog'langan bo'lib, markaziy bankning foiz siyosati iqtisodiy sikllarni yumshatish yoki ehtiyoj tug'ilganda "qizib ketish"ning oldini olish vositasi sifatida xizmat qilishi mumkin.

Ikkinchidan, inflyatsiyani targetlash sharoitida iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish dolzarb masalaga aylanmoqda. Markaziy bank 2023-yildan boshlab 5 % li inflyatsiya targetiga o'tishni rejalashtirgan va bu borada asosiy stavka muhitini shakllantirmoqda. Inflyatsiyani pasaytirish yo'lida iqtisodiy o'sish qurbonligi minimal bo'lishi uchun pul-kredit va fiskal siyosat o'rtasida muvofiqlik zarur. Taklif etiladiki, hukumat va Markaziy bank "tashqi shoklarga qarshi muvofiqlashtirilgan reaksiya tizimi"ni shakllantirishi lozim. Bunda inflyatsiya keskin oshgan holatlarda nafaqat foiz stavkasini oshirish, balki fiskal choralari orqali (masalan, kambag'allikni kamaytirishga qaratilgan transferlar) yalpi talabni qo'llab-quvvatlash mexanizmini ishga tushirish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Uchinchidan, bank sektori orqali qayta moliyalash stavkasining iqtisodiyotga ta'sirini kuchaytirish zarur. Tahlillar ko'rsatmoqdaki, pul-kredit transmissiyasi asosan bank tizimi orqali amalga oshadi. Shu sababli, tiklanuvchan va samarali moliya bozori inflyatsiya va iqtisodiy o'sish o'rtasida muvozanatni ta'minlashda asosiy rol o'ynaydi. Xususiyl sektorning kreditga bo'lgan ehtiyojini qondirish uchun bank tizimida raqobatni kuchaytirish, moliyaviy xizmatlarni kengaytirish va kapital bozorini rivojlantirish zarur. Jumladan, qayta moliyalash stavkasiga bo'lgan sezgirlikni oshirish maqsadida UZONIA indeksi kabi bozor mexanizmlarini keng tatbiq etish, banklararo pul bozorini chuqurlashtirish tavsiya etiladi. Bu markaziy bank siyosatining iqtisodiyotga tez va samarali yetib borishini ta'minlaydi.

To'rtinchidan, iqtisodiy o'sishni ta'minlash uchun bozor islohotlarini davom ettirish zarur. Foiz siyosati uzoq muddatda yuqori iqtisodiy o'sishni kafolatlamaydi. Strategik yondashuvdan kelib chiqqan holda, qayta moliyalash stavkasining barqaror past darajada saqlanishi uchun inflyatsiya ham past va barqaror bo'lishi kerak. Bunga esa ishlab chiqarishni kengaytirish, raqobat smuhitini kuchaytirish, valyuta kursini nisbatan barqarorlashtirish orqali erishiladi. Shu nuqtayi nazardan, hukumat tomonidan amalga oshirilayotgan tarkibiy islohotlar – xususiyl tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, monopoliyalarning qisqarishi, eksport salohiyatining ortishi – iqtisodiy o'sish drayverlari sifatida ahamiyatlidir. Mazkur islohotlar o'z natijasini berar ekan, inflyatsiya bosimi pasayadi va Markaziy bank asosiy stavkani past darajada saqlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Demak, pul-kredit siyosatining samaradorligi ko'p jihatdan ana shu tarkibiy islohotlarning amalga oshirilishiga bog'liq.

Beshinchidan, iqtisodiy modellash va prognozlash tizimini rivojlantirish lozim. Qayta moliyalash stavkasi va YaIM o'rtasidagi bog'liqlikni aniq tushunish, hamda siyosiy qarorlarni asosli qabul qilish uchun Markaziy bank va iqtisodiy tadqiqot markazlari tomonidan VAR, DSGE kabi makroiqtisodiy modellarni rivojlantirish muhim. Bu modellar orqali foiz stavkasi o'zgarishining turli iqtisodiy omillarga ta'sirini aniq hisoblash mumkin bo'ladi. Shu yo'l bilan asosiy stavka bo'yicha qabul qilinadigan qarorlarning ilmiy asoslanganligi oshadi, shaffoflik va bozor ishtirokchilarining ishonchi ta'minlanadi.

Qayd etish kerakki, barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash vazifasi ko'p qirrali bo'lib, unda monetar omillar muhim rol o'ynaydi. O'zbekistonda olib borilayotgan islohotlar va ularning natijalari shuni ko'rsatmoqdaki, ehtiyotkor va tizimli pul-kredit siyosati orqali inflyatsiyani nazorat ostida ushlab turish mumkin. Bu esa o'z navbatida uzoq muddatli iqtisodiy o'sish uchun mustahkam zamin yaratadi. Shu bois, qayta moliyalash stavkasi bo'yicha qarorlar qabul qilinayotganda iqtisodiyotning siklli bosqichi, tashqi sharoitlar va ichki bozor ishtirokchilarining kutilmalari to'liq hisobga olinishi lozim. Yuqoridagi tavsiyalar ana shu yondashuvga mos

bo'lib, ularni bosqichma-bosqich amalga oshirish orqali O'zbekiston iqtisodiyoti kelgusi yillarda ham barqaror va yuqori sur'atli o'sishni davom ettirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Мирзиёев Ш.М. Янги Ўзбекистон стратегияси. Тошкент—Ўзбекистон нашриёти, 2021.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг —2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисидаги 28.01.2022 йилдаги ПФ-60-сон Фармони.
3. Keynes J.M. "The General Theory of Employment, Interest and Money". London: Macmillan, 1936 – (Ўзбекча: "Бандлик, фоиз ва пулнинг умумий назарияси").
4. Friedman M. & Schwartz A. "A Monetary History of the United States, 1867–1960". Princeton University Press, 1963 (2020 нашри) – 860 б.
5. Mishkin F.S. "The Economics of Money, Banking, and Financial Markets". New York: Pearson Education, 2019 – 736 p.
6. Яхшиева М.Т. "Монетар сиёсат назарияси". – Тошкент: ТДИУ нашриёти, 2019 – 95 б.
7. Mishkin F.S. "Globalization, Macroeconomic Performance, and Monetary Policy" – (Масалан, мазкур маъруза матнида узоқ муддатли нархлар барқарорлиги юқори суръатдаги иқтисодий ўсишга замин яратиши таъкидланган).
8. Ergashev D.S. "Монетар сиёсат воситаларининг иқтисодиётга таъсирини кучайтириш йўллари". – Тошкент: Фан, 2023 – 192 б.
9. Nurmuxamedov Sh.A. "Ўзбекистонда монетар сиёсат ва иқтисодий барқарорликни таъминлаш стратегияси". – Тошкент: Иқтисодиёт, 2021 – 228 б.
10. Page S. "Monetary Policy in Developing Countries". – London: Routledge, 1993 – 368 p.
11. Gurevich A.A. "Монетар сиёсат: назария ва амалиёт". – Москва, 2001
12. Tikhonov A.V. "Россияда монетар сиёсат". – Москва, 2010 .
13. Economic Growth and Development: A Dynamic Dual Economy Approach. · 2018
14. www.cer.uz - Иқтисодий тадқиқотлар ва ислохотлар маркази расмий сайти.
15. www.stat.uz- Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси расмий сайти.
16. <https://mineconomy.uz/>- Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги расмий сайти
17. <https://cbu.uz/>- Ўзбекистон Республикаси Марказий банки расмий сайти.
18. <https://mf.uz/uz> - Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги расмий сайти.
19. www.lex.uz - Ўзбекистон Республикаси миллий қонунчилик базаси.
20. <https://www.mininnovation.uz/>- Ўзбекистон Республикаси Инновацион ривожланиш вазирлиги расмий сайти.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
